

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Felmérés a BME-re 1999-ben felvett hallgatók pályaválasztásáról és szociális helyzetéről

Készítették:

Farkas Gyula

Fürjes Péter

Szabó Imre

Wintermantel Zsolt

Egyetemi Hallgatói Képviselet

Diákközpont

I. A felmérés készítése

1. Kérdezési technika

A felmérés lebonyolítását kérdőíves technikával végeztük, melyet postai úton juttattunk el a Budapesti Műszaki Egyetemre 1999-ben felvett nappali tagozatos, alapképzésben tanuló magyar állampolgárságú hallgatóknak. (A kiegészítő és párhuzamos képzésben résztvevők már korábban beiratkoztak a felsőoktatási intézményekbe, így nem minősíthetők gólyáknak, emiatt bevonásuk torzította volna a felmérést. Mindezek mellett létszámuk is alacsony.)

A kiküldött kérdőív 38 kérdést tartalmazott. A célcsoport 32,2%-a juttatta vissza a kitöltött kérdőívet. A kérdőív nem tartalmazott azonosító jelet, így a felmérés a kiértékeléskor már anonim volt. A felmérés anonimitásától (melyre a kérdőív elején és a kísérőlevélben is külön felhívtuk a figyelmet) a válaszadási hajlandóság emelkedését vártuk, mivel a kérdőív az életmódra és szenvedélyekre vonatkozó "kényes" kérdéseket is tartalmazott. Az anonimitás hátránya, hogy az Egyetemen egyébként rendelkezésünkre álló adatokra (pl. nem, kar, szak) ismételten rá kellett kérdezni, így a felmérés szempontjából csak a kérdések 90%-a volt hasznos.

A felvett hallgatók névsorát a BME Diákközpont állította össze és küldte ki az adatvédelmi szabályok figyelembevételével. A kiküldött boríték a kérdőív mellett egy levelet is tartalmazott, melyben tájékoztattuk a hallgatókat a kérdőív kitöltésének és visszajuttatásának módjáról. A kitöltött kérdőíveket a hallgatók saját maguk adták fel postán (nem küldtünk díjmentes válaszborítékot), vagy a beiratkozás során gyűjtöttük össze tőlük. A visszaérkezett kérdőíveket az Egyetemi Hallgatói Képviselőlet dolgozta fel és a Diákközpont archiválta.

2. A kérdőív

A felmérés során használt kérdőívet az 1. számú melléklet tartalmazza. Hat témakörben tettünk fel kérdéseket ("Család", "Pályaválasztás", "Lakhatás, szociális helyzet", "Tanulmányok, vélemények, továbbképzés", "Diáktanácsadás, karriertervezés", "Életmód, szenvedélyek"), az eredményeket is ebben a sorrendben ismertetjük. A kérdőív összeállítása során ügyeltünk arra, hogy jól megfogalmazott kérdéseket tegyünk fel, és igyekeztünk a várható válaszokat tipizálni, ezzel is megkönnyítve a kitöltést.

3. A felmérés eredményessége, reprezentativitás

A felmérés megbízhatósága érdekében törekedtünk a minél nagyobb felmérési arány elérésére, másrészt ügyelni kellett arra is, hogy a felmérésbe bekerülők és az összes felvett összetétele ne térjen el jelentősen egymástól. Az összetétel szempontjából az egyes karokra felvettek számát, illetve a nemek arányát véltük fontosnak. A felmérés ezen adatai az 1. számú táblázatban találhatóak.

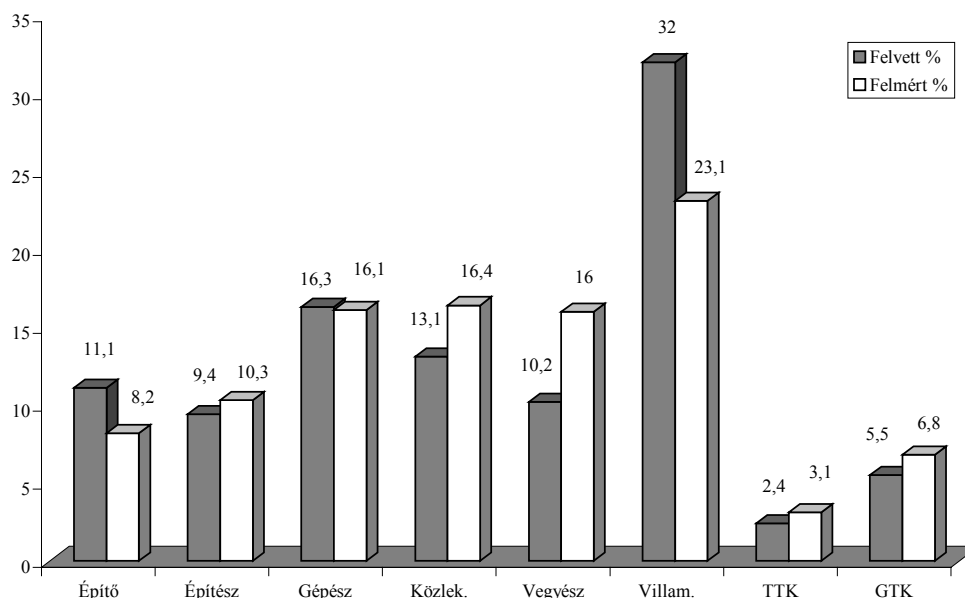
A táblázatok és ábrák elemzése során csak abban az esetben térünk ki az egyes karokra, szakokra felvett hallgatók elemzésére, amennyiben az egyetemi átlagtól jelentősen eltérnek, illetve érdekes eredményt mutatnak.

	KAROK								Összes
	Építő	Építész	Gépész	Közlek.	Vegyész	Villam.	TTK	GTK	
Felvett	296	251	589	350	272	854	63	146	2860
(%)	11,1	9,4	16,3	13,1	10,2	32,0	2,4	5,5	100
Nő	36,8%	53,3%	12,1%	9,1%	58,5%	4,8%	31,7%	32,9%	22,5%
Férfi	63,2%	46,7%	88,9%	90,9%	41,5%	95,2%	68,3%	67,1%	77,5%
Felmért	74	94	157	150	146	211	28	62	922
(%)	8,1	10,3	16,9	16,4	16,0	23,1	3,1	6,8	100
Visszaé.	25%	37,5%	33,9%	42,9%	53,7%	24,7%	44,4%	42,5%	32,2%
Nő	36,5%	55,3%	12,1%	11,5%	57,5%	6,2%	32,3%	46,8%	27,3%
Férfi	63,5%	44,7%	88,9%	88,5%	42,5%	93,8%	67,7%	53,2%	72,7%

1. táblázat: A felvettek és a felmérésben részt vettek jellemző létszámadatai (fő,%)

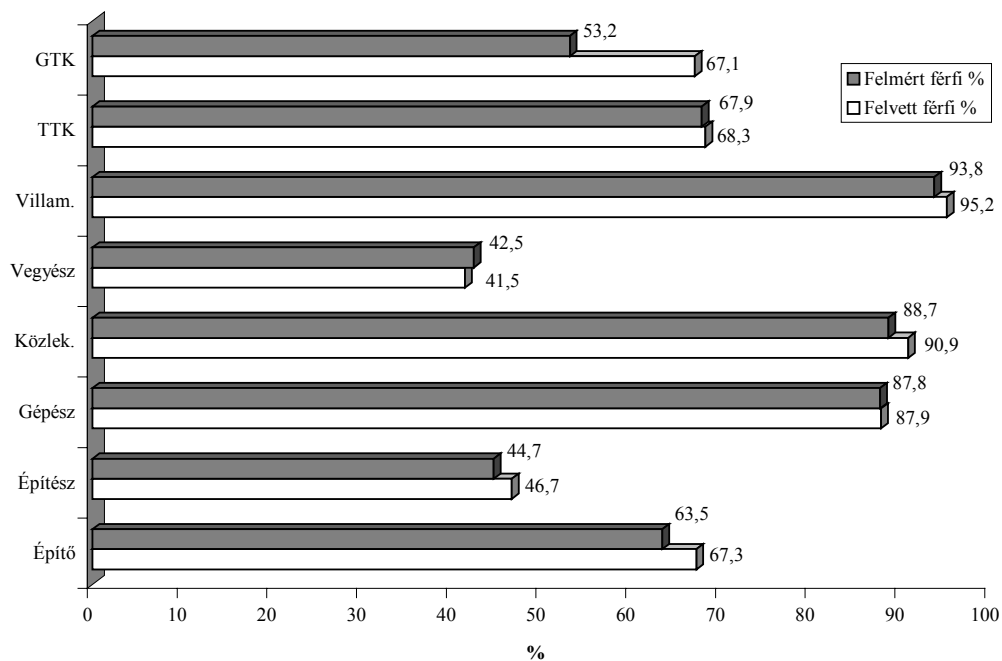
Összesen 2860 elsőéves hallgatónak küldtünk ki levélben kérdőívet. A kitöltött kérdőíveket postán vagy személyesen, a beiratkozáskor kaptuk vissza. Összesen 937 kérdőív érkezett vissza, amelyek feldolgozásra is kerültek. (Az átlagos visszaérkezési arány 32,2% volt, az egyes karok tekintetében ez 25-54% között ingadozott). A nemek arányát vizsgálva látható, hogy a nők körében a válaszadási hajlandóság általában magasabb volt (különösen a GTK-ra felvett hallgatók esetén), az eltérések azonban e kivételtől eltekintve nem túl jelentősek. Összességében kijelenthető, hogy a kapott minta a vizsgált jellemzők tekintetében meglehetősen jól leírja az alapsokaságot.

A kérdőívek feldolgozása során vált ismeretessé, hogy a Gépészmérnöki Kar főiskolai szintű képzésére felvett hallgatók csekély számától érkezett csak vissza értékelhető kérdőív, és nem tudtuk megoldani a főiskolások beiratkozásánál a kitöltött kérdőívek összegyűjtését. Így őket az elemzés során figyelmen kívül hagytuk. Az 1. számú ábra mutatja a karok elsőéves hallgatóitól visszaérkezett kérdőívek karok közötti megoszlását.

1. ábra: A felvett hallgatóktól visszaérkezett kérdőívek karok közötti megoszlása

A 2. számú ábra mutatja, hogy a kérdőívet visszaküldők nem szerinti megoszlása mennyire reprezentálja a felvett elsőéveseket.

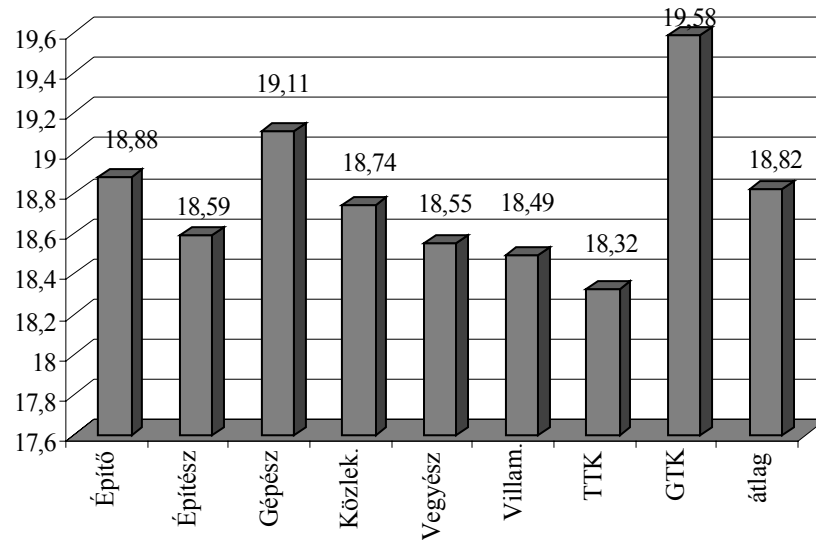
2. ábra: *A felvett és a felmérésben részt vett férfiak megoszlása karonként*

Megállapítható, hogy a felvett és a felmérésben részt vettek nem szerinti megoszlása megegyezik az alapsokaságéval (GTK-ra felvettek kivételével).

II. Család

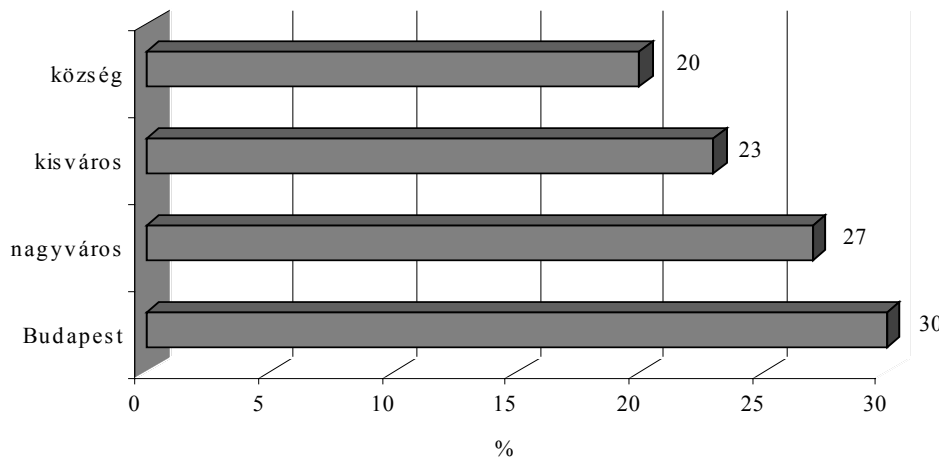
A BME-re felvett hallgatók családi háttérvizsgálata több szempontból is érdekes lehet. A felmérés során egyrészt információkat nyerhetünk a felmért réteg társadalmi mobilitásáról, másrészt a szülők lakhelye, iskolai végzettsége fontos információkat szolgáltat az Egyetemnek is, hiszen ezek ismeretében a hallgatók elérése és "orientálása" célzottan és nagyobb hatékonysággal végezhető.

A felvett hallgatók átlagéletkorát kari bontásban a 3. számú ábra mutatja.

3. ábra: A felvett hallgatók átlagéletkora kari bontásban

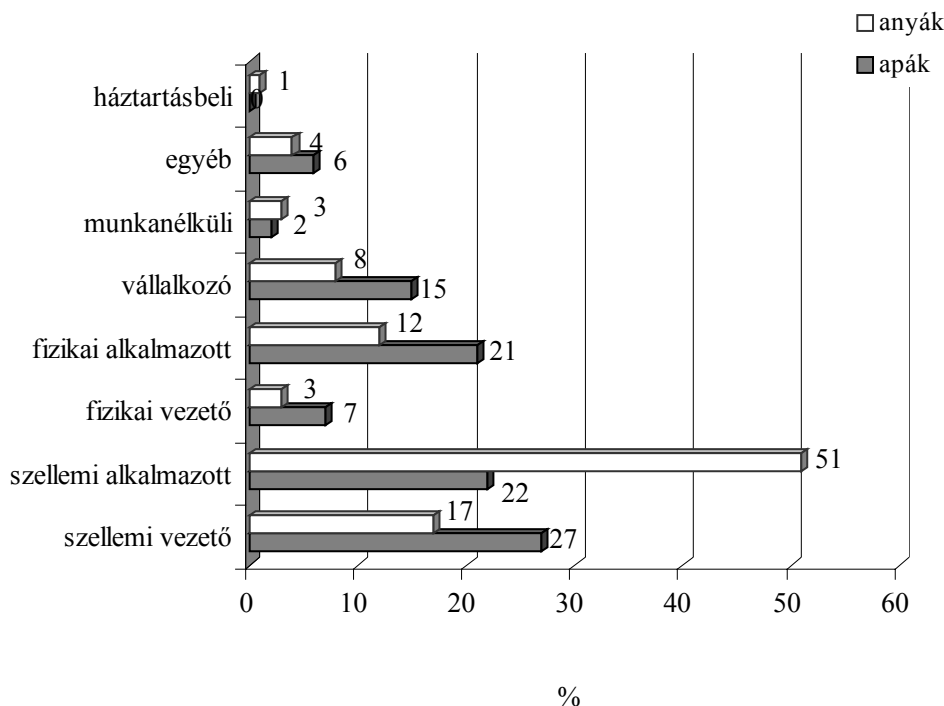
A családi körülmények felmérésekor a felvettek családi hátterét (szülők lakóhelye, foglalkozása, iskolai végzettsége) vizsgáltuk. A felvett hallgatók szüleinek településtípus szerinti megoszlását a 4. számú ábra szemlélteti.

4. ábra: A felvettek szüleinek lakóhely szerinti megoszlása

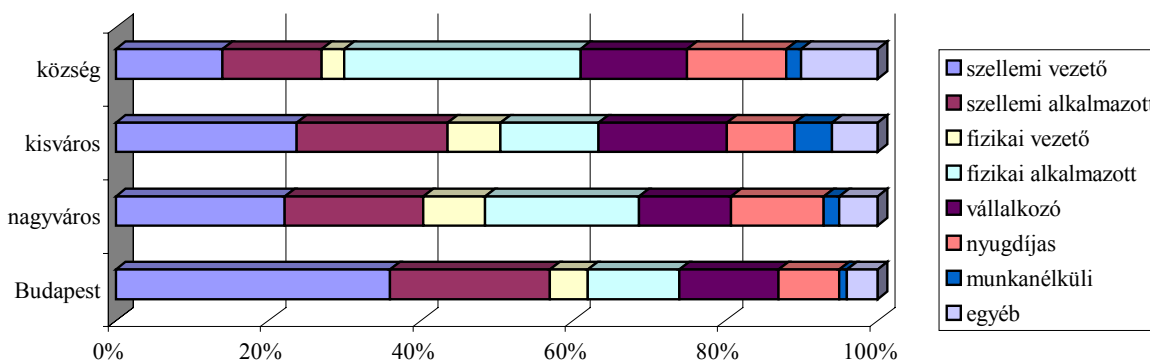
Megállapítható, hogy a BME-re felvett hallgatók száma a település nagyságának növekedésével együtt változik.

A szülők foglalkozásával a kérdőív hatodik és a hetedik kérdése foglalkozott. A nyugdíjas szülők esetén a nyugdíjba vonulás előtti foglalkozást vettük figyelembe. Mindemellett a különböző foglalkozások településtípus szerinti arányát is vizsgáltuk az elemzések során. Az 5. számú ábra az apák és az anyák foglalkozás szerinti megoszlását mutatja.

5. ábra: Az apák és az anyák foglalkozás szerinti megoszlása

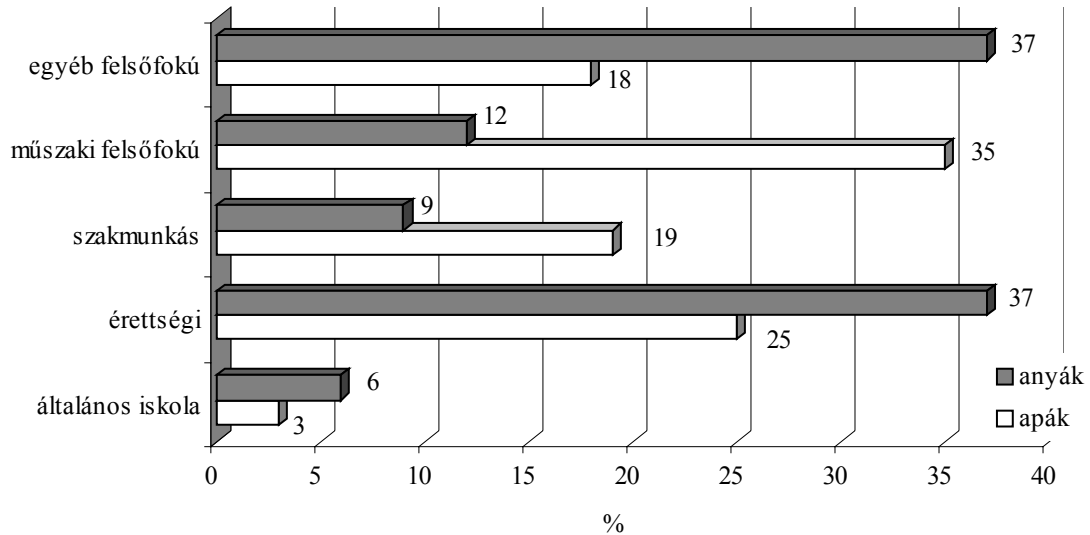
Az apák legnagyobb része szellemi vezetőként, az anyák legnagyobb része pedig szellemi alkalmazottként dolgozik (5. ábra). Emellett megvizsgáltuk az egyes karokra felvett hallgatók szüleinek foglalkozását is. Érdekességként azt tapasztaltuk, hogy a fizikai alkalmazottak gyermekei nagyobb arányban nyernek felvételt a klasszikus mérnöki karokra. Az egyes településtípusokban lakó szülők foglalkozás szerinti eloszlását a 6. számú ábra szemlélteti.

6. ábra: A szülők foglalkozás szerinti megoszlása a különböző településtípusok esetén

Az ábrából látható, hogy a fővárosból származó hallgatók szülei között legnagyobb arányban szellemi vezetők vannak (36%), míg a községekből érkezők szülei között a fizikai alkalmazottak vannak többségben (31%). Feltűnő, hogy a munkanélküli szülők aránya a kisvárosokban a legnagyobb (5%), ami -valószínűleg- a hallgatók szociális helyzetének vizsgálatakor meghatározó lehet.

A szülők végzettség szerinti eloszlásának elemzése során érdekes következtetések tehetők. Az apák és anyák végzettség szerinti megoszlását a 7. számú ábra mutatja.

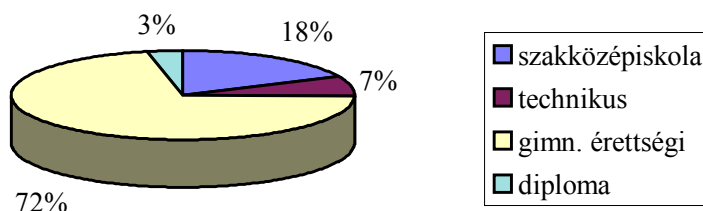
7. ábra: A szülők végzettség szerinti megoszlása

Az ábra azt mutatja, hogy az apák között a műszaki felsőfokú végzettség a leggyakoribb (35%), az anyák között pedig az egyéb felsőfokú végzettség (37%), illetve az érettségi (37%). Mindenképpen fontos megállapítani, hogy a műszaki végzettségű szülők gyermekei szívesen választják a műszaki pályát. Érdekes, hogy az 1998-ban végzett mérnökök között hasonló arányokat tapasztaltunk korábbi felmérésünk során. Egyre gyakoribb az egyéb felsőfokú végzettséggel rendelkező szülő, tehát az ő gyermekeik is egyre szívesebben választják a műszaki pályát. Ez a mérnöki szakmák presztízsének javulását is mutatja.

III. Pályaválasztás

E tárgykörben a válaszadók végzettségére, érettségijük minőségére, nyelvtudásukra, valamint a pályaválasztásuk körülményeire kérdeztünk rá.

A 8. számú ábra azt mutatja, hogy a felvett hallgatók milyen végzettséggel érkeznek az egyetemre.

8. ábra: A felvett hallgatók végzettség szerinti megoszlása

Az ábrából kitűnik, hogy az egyetemre felvettek 71%-a gimnáziumi érettségivel rendelkezik. Érdeemes ugyanakkor megjegyezni, hogy a Gépészmérnöki Kar esetében ez mindössze csak 47,8%, az Építőmérnöki Karon 56,7%. Az Építőmérnöki Karra felvettek 31%-a a Gépészmérnöki Karra felvettek 29,3%-a szakközépiskolából érkezik, sőt a gépészkárosok 17,8%-a technikus oklevéllel a kezében kezdi meg felsőfokú tanulmányait. A TTK-ra érkező hallgatók 96,4%-a gimnáziumból érkezik egyetemünkre.

A környezetmérnök szakra felvettek 96,4%-a, a biomérnöki és a műszaki menedzser szakra felvettek 90%-a gimnáziumi érettségivel rendelkezik. A BME-re érkező hallgatók érettségijének több mint 50%-a jeles minőségű, 43%-a jó. Ettől a Gépészmérnöki Karra bejutottak térnek el, ahol a felvettek mintegy 20%-a közepes minőségű érettségivel rendelkezik.

Az egyetemre felvett hallgatók nyelvismeretéről a következők állapíthatók meg. A 922 válaszadó összesen 752 db nyelvvizsgával (alap, közép, felső) rendelkezik. A 2. számú táblázat mutatja, az egy főre jutó nyelvvizsgák egyes karokon átlagosan hány jut.

Nyelvvizsgák száma	KAROK								Összes
	Építő	Építész	Gépész	Közlek.	Vegyész	Villam.	TTK	GTK	
Darab	33	109	78	101	107	212	27	85	752
1 főre jutó nyelvvizsgák száma	0.45	1.16	0.53	0.67	0.73	1.01	0.96	1.37	

2. táblázat: A felvettek nyelvvizsgával való rendelkezése kari bontásban

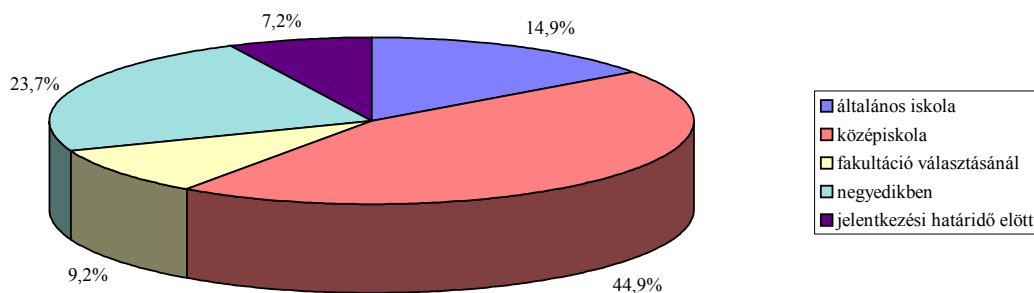
Az 1 főre jutó nyelvvizsgák számának szak szerinti vizsgálata során kiemelhető, hogy a villamosmérnöki szakra felvettek esetén 0.95, a műszaki informatikus szakra felvetteknél 1.25, a vegyészmérnöki szakra felvetteknél 0.51, a biomérnöki szakra felvetteknél 0.92, míg a környezetmérnöki szakra bekerült hallgatók esetén 0.96. A felvettek nyelvvizsgáinak 73,7%-a középfokú, 18,6%-a alacsonyabb és 8,7%-a felsőfokú. Ha a diploma megszerzéséhez szükséges -kritérium-feltételek között megszabott- legalább középfokú állami nyelvvizsgákat vesszük számításba, akkor megállapítható, hogy a műszaki menedzser szakra felvettek már a beiratkozáskor rendelkeznek vele, míg az Építőmérnöki Karra felvettek mindössze 25,7%-a büszkélkedhet csak ezzel az eredménnyel.

Az egyes idegen nyelvek megoszlását a 3. számú táblázat mutatja.

Nyelvvizsga szint	Nyelv				%
	Angol	Német	Francia	Egyéb	
Alap	83	43	7	9	18,7
Közép	313	200	13	28	72,7
Felső	23	28	4	10	8,7
%	55,0	35,6	3,1	6,3	100

3. táblázat: A felvettek által beszélt nyelvek szintjei, megoszlásuk

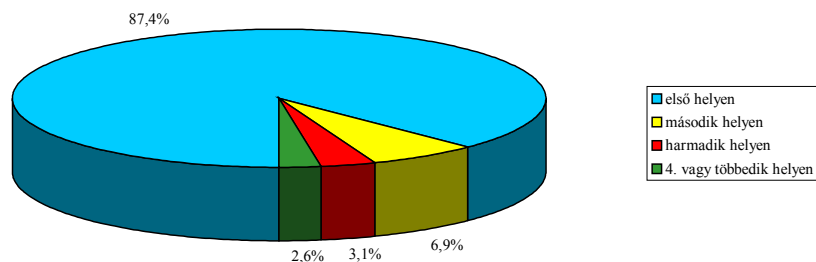
A pályaválasztással kapcsolatban általánosan megállapítható, hogy az ideérkezők többsége a középiskolában (I. és II. év során) határozza el továbbtanulása irányát. A fiúk korábban, míg a lányok később döntenek tanulmányaik folytatásának irányáról, formájáról. A 9. számú ábra szemlélteti, hogy a felvettek mikor határozzák el azt, hogy egyetemünket választják továbbtanulásuk intézményéül.

9. ábra: A felvett hallgatók pályaválasztási időpontjainak megoszlása

A fiúk 26,8%-a, a lányok 41,9%-a középiskola IV. osztályban vagy közvetlenül a jelentkezési határidő előtt dönt továbbtanulása irányáról. Érdekes, hogy az építőmérnöki, közlekedésmérnöki és villamosmérnöki szakra jelentkezők 20%-a általános iskolában már elhatározza, hogy ezeken a területeken kívánja felsőfokú tanulmányait végezni. A TTK-ra jelentkezők 21%-a a középiskolai fakultáció meghatározásánál választott pályát, míg az Építőmérnöki Karon ez elenyésző (4%). Közvetlenül a felvételre való jelentkezési határidő előtt a műszaki menedzser szakra jelentkezők 16%-a dönt.

Az egyetem presztízse miatt is fontos, hogy hányadik helyen jelölik meg a jelentkezők a BME-t a jelentkezési lapon. Ezt mutatja a 10. számú ábra.

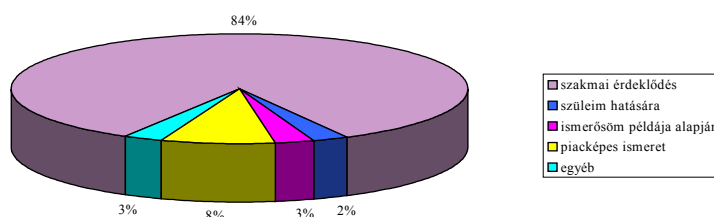
10. ábra: A felvett hallgató hányadik helyen jelölte be a jelentkezési lapon a BME-t?

Az egyes szakokra általánosan jellemző, hogy a felvettek több mint 90%-a első helyen jelentkezett rá, míg a műszaki menedzser szakra felvettek 56,5%-a első helyen, 21%-a második helyen, míg 22,5%-a harmadik vagy többedik helyen jelölte meg. A vegyészkaron induló szakokra jellemző értékeket az 4. számú táblázat szemlélteti.

SZAK	Első helyen	Második helyen	Harmadik vagy többedik helyen
Vegyésmérnöki	75,7%	14,3%	10%
Biomérnöki	66,6%	14,6%	18,8%
Környezetmérnöki	64,3%	25%	10,7%

4. táblázat: A vegyészkaron induló szakokra való jelentkezés jellemzői

A 11. számú ábra azt mutatja, hogy a válaszadók miért a műszaki pályát választották.

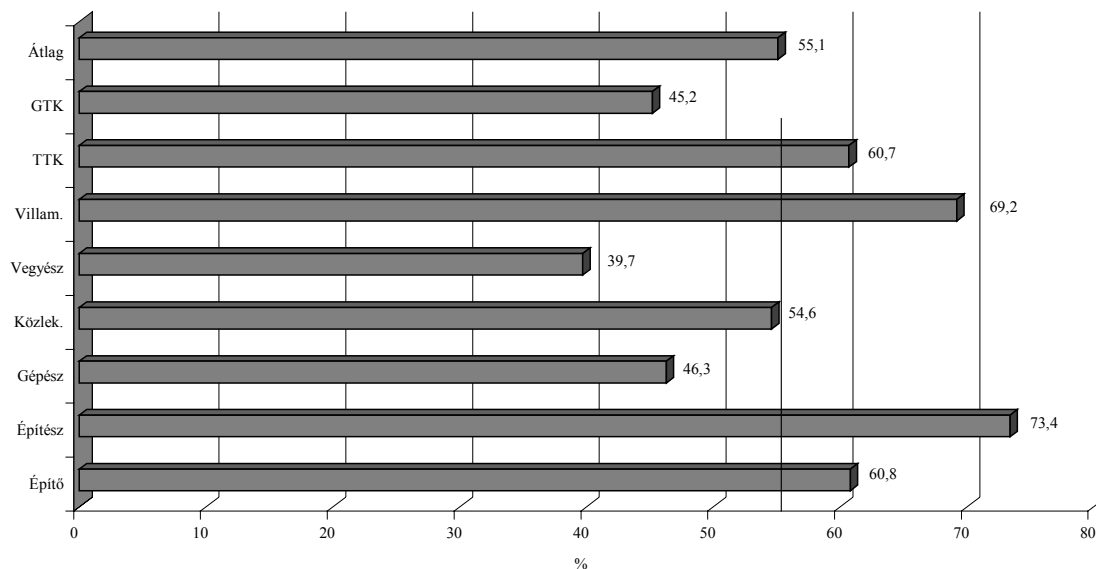

11. ábra: A pályaválasztást meghatározó motivációs tényezők százalékos megoszlása

Arra a kérdésre, hogy miért ezt a pályát választotta, a fiúk a szakma iránti érdeklődést és a piacképes ismeretet nagyobb arányban jelölték meg, mint a lányok, akiknél arányaiban nagyobb a szülői hatás és az ismerősök példája. A szakok közül e kérdés tekintetében csak a műszaki menedzser tér el, ahol a felvettek 59%-a a szakmai érdeklődést, míg 25,8% a piacképes ismeretet jelölte meg a válasz kapcsán.

A Diákközpont és az Egyetemi Hallgatói Képviselőlet koordinálásával rendezett Nyílt Napnak kimagasló jelentősége van a középiskolások pályaválasztásának segítése szempontjából, illetve az idelátogatók egyetemünkre orientálása tekintetében.

A 12. számú ábra mutatja, hogy a felvett hallgatók hány százaléka vett részt az egyetemi Nyílt Napon.

12. ábra: A Nyílt Napon részt vett hallgatók karok közötti megoszlása

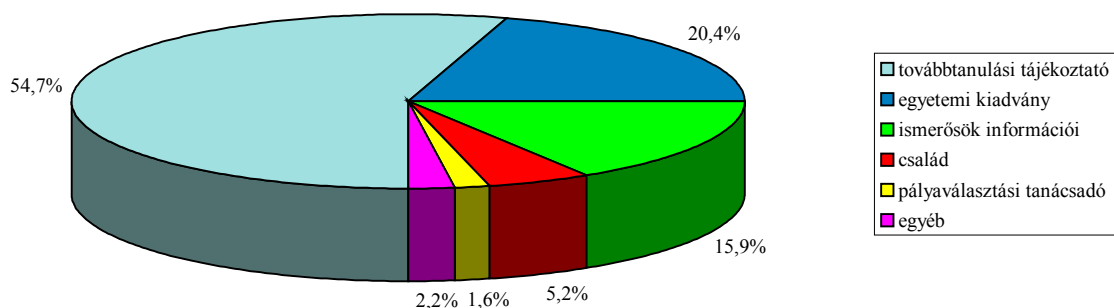
Az egyetemi Nyílt Napra a válaszadók 55,1%-a jött el, legtöbben az Építészmérnöki Karra, legkevesebben a Vegyészmérnöki Karra felvett hallgatók közül. A Nyílt Napra eljött és felvett hallgatók szüleinek lakhely szerinti bontását a 5. számú táblázat mutatja be.

Nyílt Napon volt	Budapest	Nagyváros	Kisváros	Község
%	64,1	52,4	51,7	46,5

5. táblázat: A Nyílt Napon részt vett és felvett hallgatók aránya településtípus bontásban

A kisvárosból érkezett, műszaki menedzser szakra felvett hallgatók 61,1%-a jött el a Nyílt Napra. Feltétlenül ki kell emelni, hogy az Építészmérnöki Karra felvett fővárosiak 84,4%-a, a kisvárosból felvettek 81,5%-a, a Villamosmérnöki és Informatikai Karra felvett budapestiek 83,6%-a, a Közlekedésmérnök Karra felvett fővárosiak 66,6%-a vett részt a Nyílt Napon. Az Építőmérnöki Karra felvettek közül a legtöbben (abszolút és arányában is) a községekből érkeztek (70%) az egyetemi Nyílt Napra.

A válaszadó hallgatók 73,2%-a nyilatkozott úgy, hogy pályaválasztása során szüksége volt segísége és információkra a döntése meghozatalához (a műszaki menedzserek és környezetmérnöki szakra felvettek esetén ez kiugróan magas: 92%, illetve 89,3%). Az információhoz való hozzájutás módját szemlélteti a 13. számú ábra.

13. ábra: Az információhoz való hozzájutás módjainak megoszlása

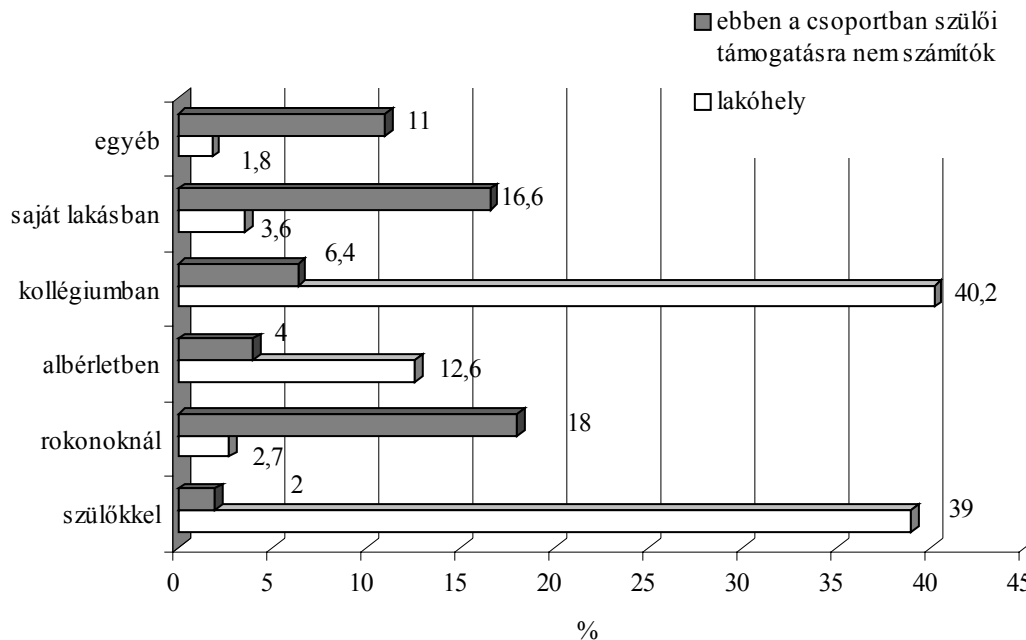
A felvett hallgatók több mint fele a továbbtanulási tájékoztatót tekintette fő információs forrásnak. Érdekes azonban, hogy a mérnök-fizikus, illetve matematikus szakra felvett hallgatóknak csak 27,3%-a jelölte meg fő információs forrásnak a továbbtanulási tájékoztatót, míg 40,9%-a az egyetemi kiadványt. Érdekes megemlíteni, hogy a Vegyészmérnöki Karra felvettek 4,5%-a pályaválasztási tanácsadóhoz fordult, míg a családját egy felvett vegyészkaros elsős sem jelölte meg információs forrásként. Ezt a kérdést vizsgáltuk nemek és szülők lakhelye szerint is, de szignifikáns eltérés nem volt kimutatható. Az egyéb kategóriát megjelölők fele az internetet jelölte meg legfőbb információs forrásnak. Ebből is látszik, hogy az egyetemnek ezt az információs csatornát is érdemes folyamatosan karbantartani és fejleszteni. A Nyílt Napon részt vettek 26,3%-a jelölte meg elsődleges információt nyújtónak az egyetemi kiadványt, melyben valószínűleg nagy szerepe van a Nyílt Napon kiosztott Felvételi Kalauz c. kiadványnak. Érdemes megfontolni, hogy ezen kiadványt ne csak a Nyílt Napon, hanem minél szélesebb körben terjessze az egyetem a középiskolás hallgatók között.

Információ	Volt-e a Nyílt Napon?	
	Igen	Nem
Továbbtanulási tájékoztató	49,7%	61,4%
Egyetemi kiadvány	26,3%	12,4%

6. táblázat: A fontosabb információforrások az egyetemi Nyílt Napon való részvétel függvényében

IV. Lakhatás, szociális helyzet

A lakhatás és a felvett hallgatók szociális helyzetének elemzése során a hallgatók anyagi támogatottságát, illetve egyetem alatti munkavállalási szándékukat vizsgáltuk. Mindenképpen jellemző és érdekes a két adat összefüggése. A felmérés eredménye azt mutatja, hogy a hallgatók 94,3%-a számíthat szülői támogatásra az egyetemi tanulmányai folyamán. Megvizsgáltuk -mint a szociális helyzetre jellemző adatot-, hogy szándéka szerint hol fog lakni egy adott hallgató egyetemi tanulmányai alatt. A 14. számú ábra ezt az eloszlást mutatja.

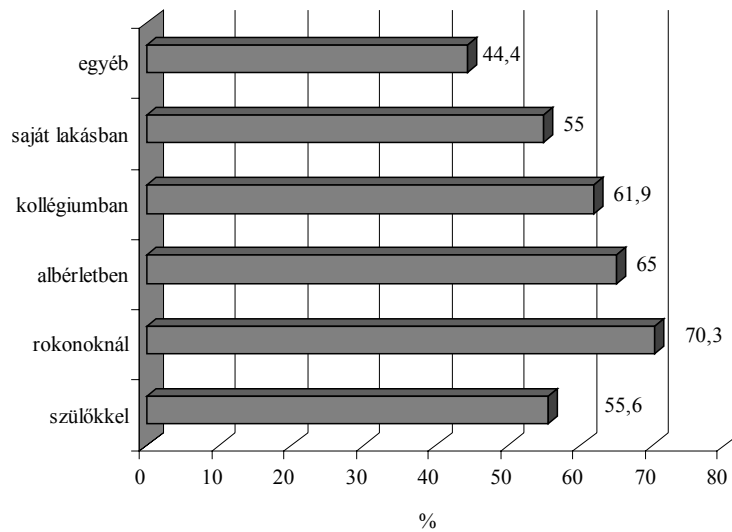

14. ábra: Lakhatási lehetőségek

A hallgatók legnagyobb része kollégiumban (40,2%), illetve szüleivel (39%) lakik. Ezek a hallgatók nagy részben számíthatnak szülői támogatásra. A saját lakásban, illetve a rokonoknál lakók számíthatnak a legkevésbé családi támogatásra (14. ábra).

Az elemzés során vizsgáltuk azt is, hogy a hallgatók terveznek-e munkavállalást az egyetemi éveik alatt. Az eredmények azt mutatják, hogy a megkérdezettek 59,8%-a munkát szeretne vállalni. A válaszok alapján legfőképpen azok gondolkodnak a munkavállaláson, akik nem számíthatnak szülői támogatásra. Ezen hallgatók 84,9%-a adott igenlő választ erre a kérdésre, míg a szülői támogatásban nem részesülők csak 58,3%-a.

A 15. számú ábra szemlélteti, hogy a különböző helyen lakó hallgatók közül hány kíván munkát vállalni.

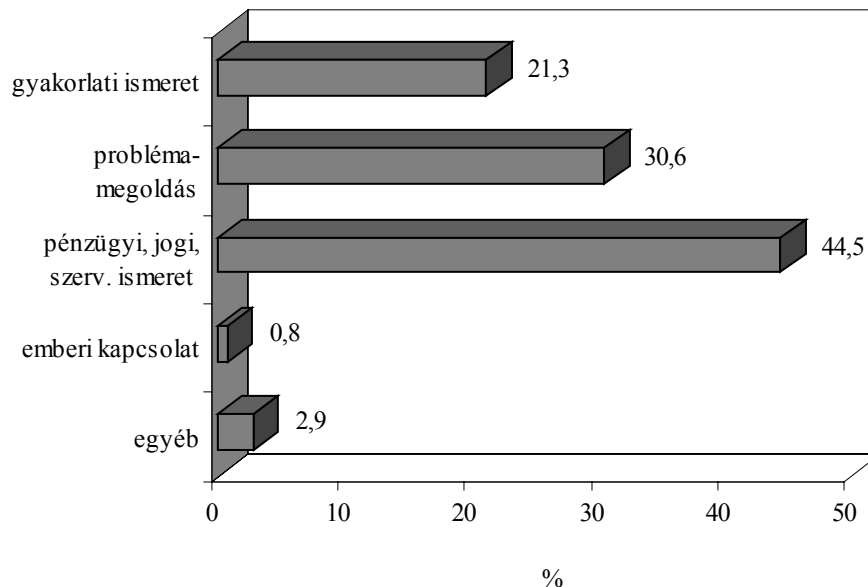
15. ábra: *A felvett hallgatók munkavállalási szándéka lakóhelye szerint*

Az ábrából látható, hogy a rokonoknál lakó hallgatók között a legnagyobb (70,3%) a munkavállalási szándék, ami összhangban van a támogatottság alacsony értékével. A saját lakásban, illetve szülőkkel élők tervezik legkisebb arányban (55-55,6%) az egyetemi évek alatti munkavállalást, mivel minden bizonnyal ők vannak a legjobb anyagi körülmények között. Ha a szülők lakóhelye szerint is vizsgáljuk a munkavállalási szándékot, megfigyelhető, hogy ez a kisvárosból érkezők között a legnagyobb (67,7%). Ha ezt összevetjük a 4. és 5. számú ábrákkal, akkor kiderül, hogy ezen településtípus esetén a legnagyobb a munkanélküliek, illetve a fizikai alkalmazottak aránya, akkor ez a munkavállalási kedv mindenképpen kapcsolatban van a kisvárosból érkező hallgatók rossz szociális helyzetével.

V. Tanulmányok, vélemények, továbbképzés

Az e tárgykörben feltett kérdések segítségével a felvett hallgatók tanulmányi várakozásáról és a továbbképzési céljairól kívántunk információkat gyűjteni.

A válaszadók tanulmányi elvárásait egyetemi szinten a 16. számú ábra szemlélteti.

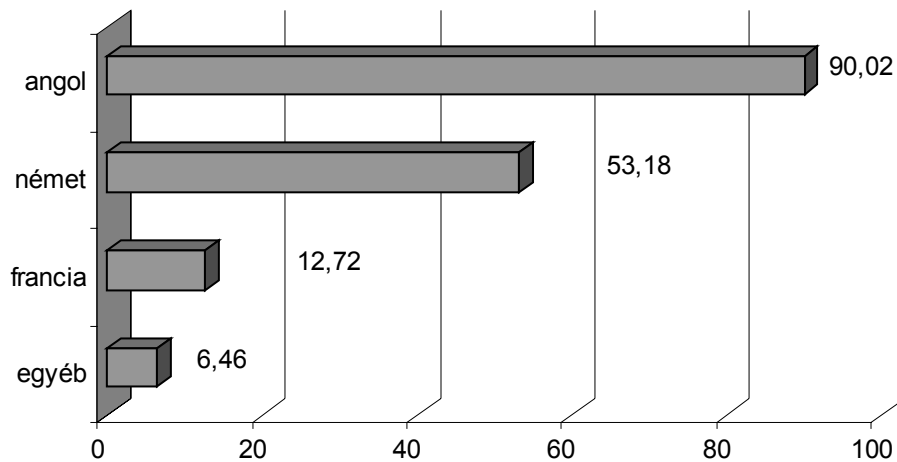
16. ábra: A felvettek tanulmányokkal szemben támasztott elvárásainak megoszlása

A 16. számú ábrából leolvasható, hogy a válaszadók több mint 40%-a a pénzügyi, jogi, szervezési és kommunikációs ismeretek fontosságát emelte ki, ami mutatja, hogy már az egyetemre jelentkezők is tudatában vannak ezen ismeretek napi szintű munkában betöltött fontos helyével. Érdeemes megemlíteni, hogy a műszaki menedzser szakosok esetén -a szakmai beállítottságnak megfelelően- a válaszadók kétharmada, az építőmérnökök esetén pedig -valószínűleg az építőipari vállalati munka során jelentkező jelentős szervezési tevékenység következtében- a felénél többen jelölték meg. Ezen ismeretek fontosságát átlagosnál nagyobb mértékben jelölték meg azok, akik piacképes ismeret miatt választották a szakjukat, illetve akik nagyvárosból jöttek. Az átlagosnál jóval kisebb arányban jelölték meg a nem szakmai ismeretek fontosságát, a TTK-ra felvettek, a Budapestről jöttek, illetve azok, akik szülői hatásra választották szakjukat.

A válaszadók közel egyharmada jelölte meg legfontosabb elvárásaként a szakmai problémák megoldására való felkészítést, és meglepően csak alig egyötödük a gyakorlati ismeretek átadását. A szakmai problémák megoldásának fontossága a szak képzéseinek megfelelően a matematikus és a mérnök-fizikus szakra felvettek esetén volt kimagasló. Érdeemes még kiemelni, hogy mindkét elvárás az átlagosnál fontosabb a fővárosból felvettek, és a szakma iránti érdeklődésből jelentkezők számára. A felvettek a meglévő végzettségük gyakorlati tapasztalatainak megfelelően a két elvárás közül a gimnáziumi érettségivel rendelkezők a gyakorlati ismeret átadását, míg a szakközépiskolai érettségivel és a technikus végzettséggel rendelkezők a szakmai problémamegoldásra való felkészítést jelölték meg az átlagosnál nagyobb arányban.

Az emberi kapcsolatokkal foglalkozó ismereteket a felvett hallgatók kevésbé (0,8%) tartották fontosnak.

A tanulmányokhoz kapcsolódóan megkérdeztük a felvetteket a szerintük leginkább szükséges nyelvismeretről. A válaszadók a munkájuk végzéséhez szükséges nyelvek közé kilencet soroltak fel, melyek megoszlását a 17. számú ábra mutatja be. Az egyéb kategóriában az orosz, az olasz, a spanyol, a norvég, a héber és a holland nyelv található.

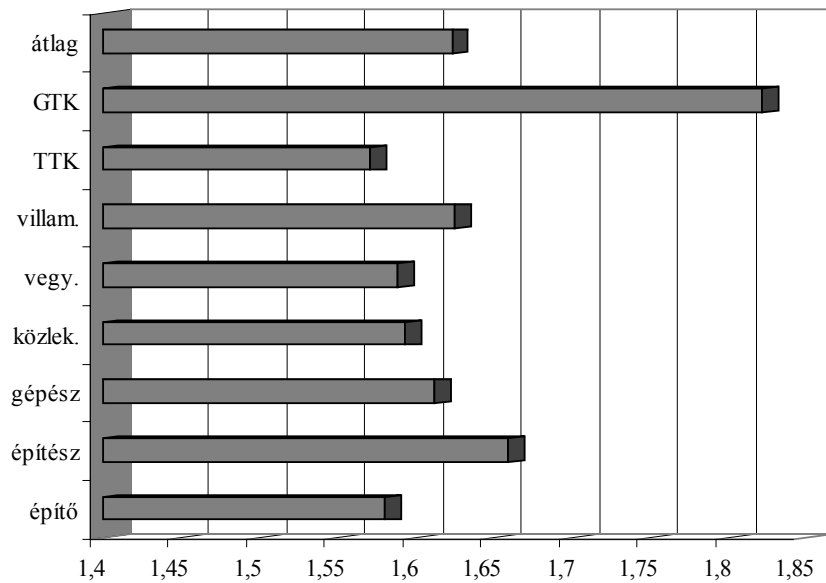

17. ábra: A válaszadók által a későbbi munkavégzésükhöz szükségesnek ítélt nyelvek megoszlása

Az ábra jól mutatja, hogy az angol nyelv szükségességét a válaszadók több, mint 90%-a jelölte, ami várható is volt. Az angolt a szükségességi sorrendben a német és a francia követi. A további hat nyelv szükségessége egyik nyelv esetén sem haladja meg a válaszadók 2,5%-át.

A megjelölt nyelvek karok szerinti vizsgálata során megfigyelhető, hogy legegyszerűsebb az eloszlás a műszaki menedzser szakra felvettek esetén, ami a hallgatók szélesebb körű elhelyezkedési irányait mutatja. Érdekes továbbá, hogy a Vegyészmérnöki Karra és a TTK-ra felvett hallgatók esetén a francia nyelvet az átlagnál fontosabbnak, a német nyelvet az átlagnál kevésbé fontosnak tartják. Az utolsó hat nyelv közül az orosz a közlekedésmérnök és az építőmérnök, az olasz az építészmérnök, a spanyol pedig a GTK-s hallgatók esetén haladta meg az 5%-ot.

A 18. számú ábra a hallgatók által átlagosan megjelölt nyelvek számát szemlélteti kari bontásban.

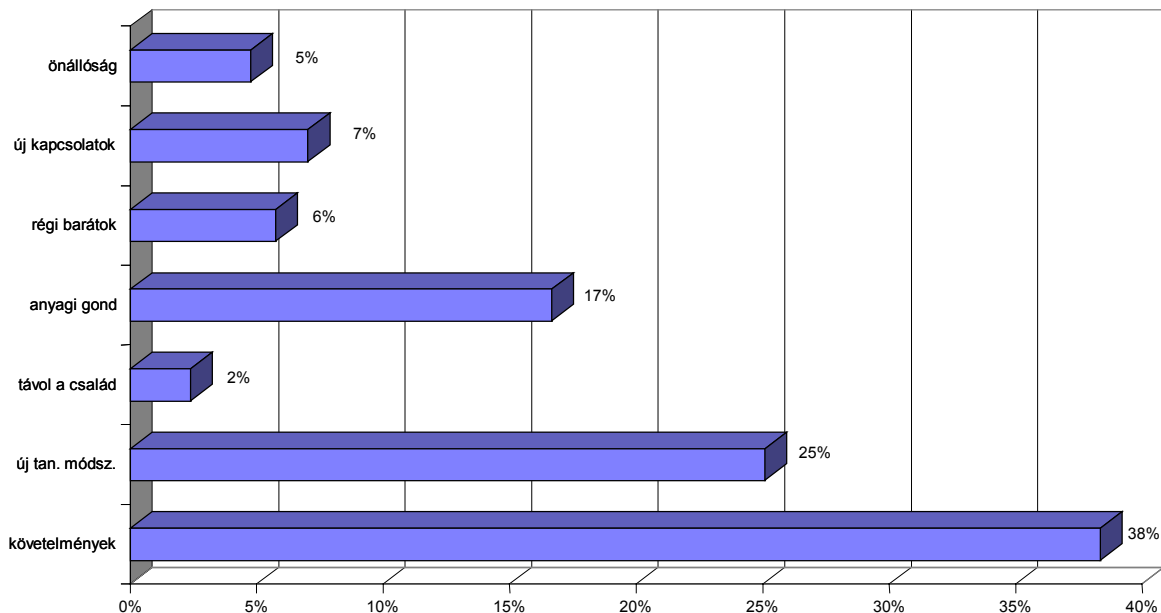
18. ábra: *A felvettek által megjelölt nyelvek száma kari bontásban*

Az ábra alapján pozitív fejleményként tapasztalhatjuk, hogy a felvettek már átlagosan több mint egy idegen nyelv ismeretét tartották hasznosnak, ez különösen igaz azokra a szakokra, ahol a felvettek nagyobb része már rendelkezik legalább egy nyelvvizsgával (lásd 3. számú táblázat).

A felmérésben - tájékoztató adatok begyűjtésének szándékával - megkérdeztük a felvetteket a szakmai továbbképzés szükségességéről. A válaszolók közel 95%-a a szakmai továbbképzés szükségessége mellett foglalt állást.

VI. Diáktanácsadás, karriertervezés

A jelentkező hallgatókat e tárgykörben arról kérdeztük, mitől tartanak leginkább az Egyetemre kerülésükkel kapcsolatban. A válaszadás során több kategóriát is említhettek a megkérdezettek, amelyet a 19. számú ábra szemléltet.

19. ábra: Amitől a leginkább tartanak a felvett hallgatók

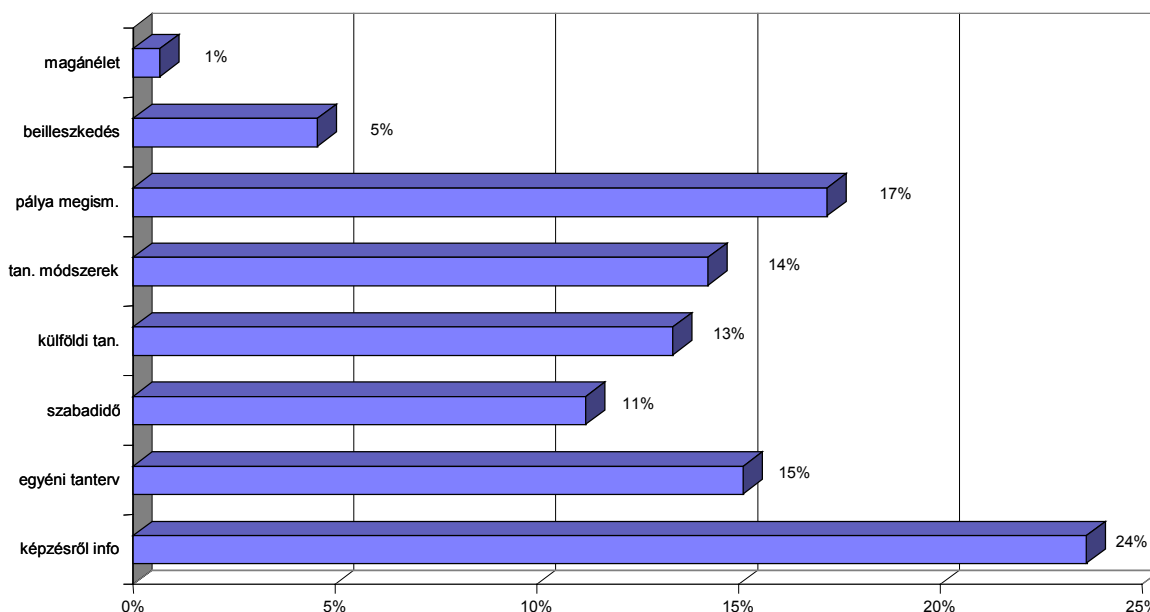
A problémakörök 3 fő területre oszthatók:

- oktatással összefüggők (a megváltozott követelmények, számonkérés fajtái, tanulási módszerek);
- családtól, régi környezettől való elszakadás;
- anyagi nehézségek.

Az ábrából látható, hogy kiemelkedő értékű a középiskolai módszerekhez képest megváltozó tanulmányi követelményektől való félelem (38%), valamint az új tanulási módszerektől való tartás (25%). Jelentős azoknak a száma, akiknek nehézséget okoz az Egyetem elvégzése során jelentkező anyagi bizonytalanság (17%), ezt a különböző ösztönző-büntető szabályok kialakításakor szükséges figyelembe venni. Az új környezetbe kerüléssel összefüggő problémák (önállóság, új kapcsolatok kialakításának nehézsége, családtól való távolság) összesen 18%-ot tesznek ki, ami mutatja a pszichológiai-életviteli tanácsadás szükségességét, a hallgatói közösségek kialakulásának elősegítését (pl. kortárssegítő hálózat kiépítése).

A 20. számú ábra szemlélteti, hogy a felvettek milyen segítségnyújtást várnak el az Egyetemtől. A válaszolók jelentős része a tanulmányainak megkezdésével kapcsolatban igényelne segítséget. A képzésről szóló információk, az egyéni tantervek összeállítása, tanulási módszerek megismerése, összességében 53%-ot tesz ki, mely igen magasnak mondható. Ez természetesen összefügg a megváltozott képzési rendszer és az újfajta

követelmények okozta félelem magas arányával. Fontos leszögezni, hogy ezen problémák csökkentésében az oktatóknak, az oktatási és oktatásszervezési egységeknek összetett feladata van. Szükséges a szabályok stabilitásának megteremtése, széleskörű és folyamatos megismertetése, valamint állandóan működő és elérhető felvilágosító és tanácsadórendszer működtetése is.

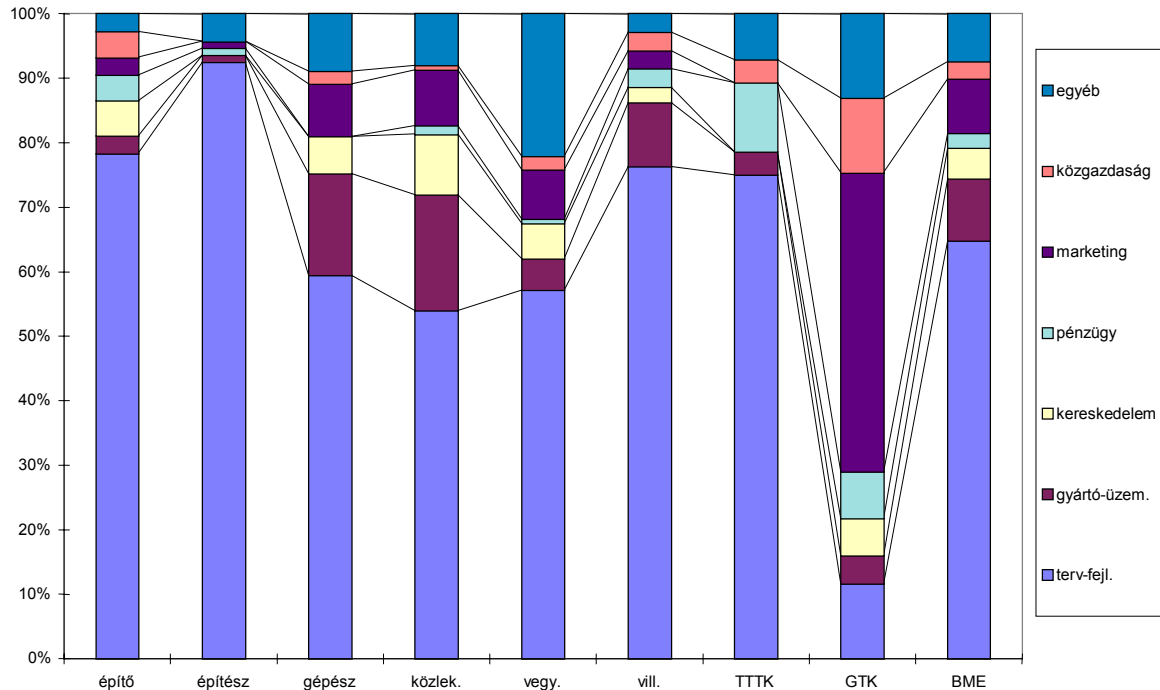

20. ábra: Az egyetemi szervezetektől elvárt segítségnyújtási kategóriák

Az igények között meghatározó még a pálya megismerése (17%), melyhez jelentős segítséget adhat az oktatók munkája, a hallgatói képviselők által rendezett szakmai rendezvények, valamint a Karrier Központ szolgáltatásai. Kiemelnék a szabadidővel és annak hasznos eltöltésével kapcsolatos elvárást, mely 11%-ot tesz ki, és megerősíti azt a véleményt, hogy ezen feladatokra az Egyetemnek komoly hangsúlyt kell fektetnie.

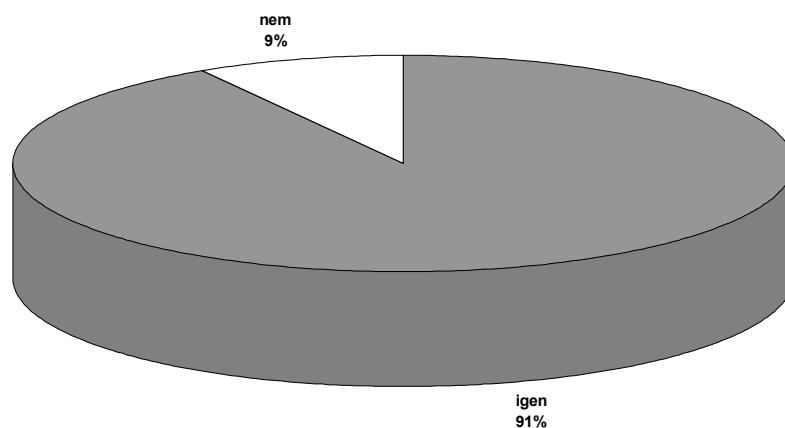
Érdekes képet mutat a jelentkező hallgatók által megjelölt, a végzés után betölteni kívánt munkakörök karonkénti eloszlása, melyet a 21. számú ábra érzékeltet. Az eredmények láttán, valamint az 1998-ban végzett hallgatók tényleges elhelyezkedési mutatói alapján feltételezhető, hogy a tényleges munkaerő-piaci igények nincsenek összefüggésben a hallgatók terveivel, azonban mindenképpen rámutat az Egyetem feladataira a felvételi előtt álló hallgatók tájékoztatása, valamint a modulok, szakirányok választása során történő segítségnyújtás terén. Az első fontos elem -talán a szakma sajátosságából adódóan-, hogy az építész hallgatók több mint 90%-a tervezőként szeretne dolgozni, a többi kategória szinte elhanyagolható. Magasnak mondható még az Építőmérnöki Kar (78%), a Villamosmérnöki és Informatikai Kar (76%), valamint a TTK (75%) hallgatóinak ezirányú elképzelése is. A másik kiugró érték a GTK esetében jelentkezik, mely talán még meglepőbb. Ebben az esetben ugyan várható volt a menedzsment területek jelentősége, azonban érdekes hogy a marketing munkakörök jelentősen dominálnak (46%), és mellette még a pénzügyi, a kereskedelmi, valamint a közgazdasági területek is eltörpülnek. Rákérdeztünk a humán erőforrás gazdálkodási területre is, melyet azonban nem meghatározó volta miatt az egyéb kategóriába soroltunk, ez még a GTK esetében is mindössze 6% volt. A gyártó üzemeltető munkakör a Gépészmérnöki, illetve a Közlekedésmérnöki Karok esetében a legnagyobb (16 ill. 18%), de a

GTK mellett e két karnál a legmagasabb a kereskedelmi terület megnevezése is. Az Egyetemre vetítve a klasszikus mérnöki munkakör, a tervező-fejlesztő 64%, de ha idesoroljuk a gyártás-üzemeltetés kategóriát is, akkor összességében 73%-ot kapunk. Ha a GTK hallgatóinak válaszait ezen kérdéskör esetében nem vesszük figyelembe, akkor elmondható, hogy az Egyetemre jelentkezéskor a hallgatók 78%-a kíván mérnöki munkakörben elhelyezkedni, 22%-uk eleve más területben gondolkodik.

21. ábra: A felvett hallgatók által tervezett munkakörök megoszlása karonkénti bontásban

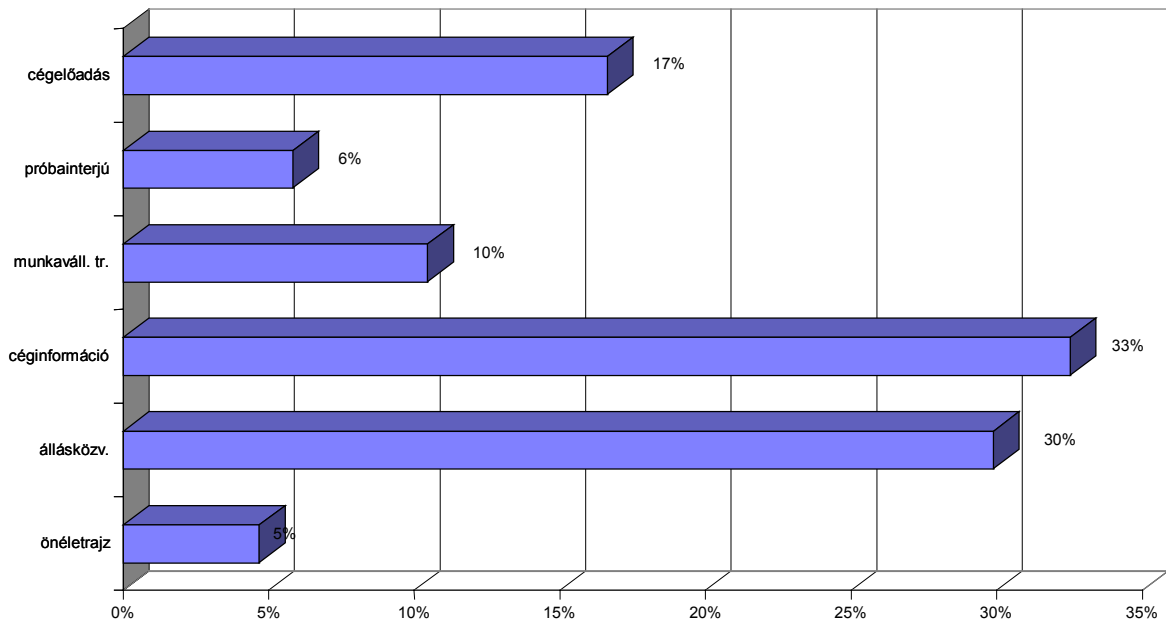
A hallgatók 91%-a már a felvételnél jelezte, hogy valamilyen típusú segítségre igényt tartana a megfelelő munkahely megtalálásához. Ezt szemlélteti a 22. számú ábra.

22. ábra: Igény az Egyetemtől kapott segítségre az elhelyezkedéshez

Az elhelyezkedéshez nyújtott segítségek kategóriái a Karrier Központ profiljának kialakításához adhatnak információt. A legnagyobb igény a foglalkoztató cégek megismerése iránt mutatkozik, mely megerősíti a jelenleg előkészítés alatt álló munkáltatók közötti felmérést.

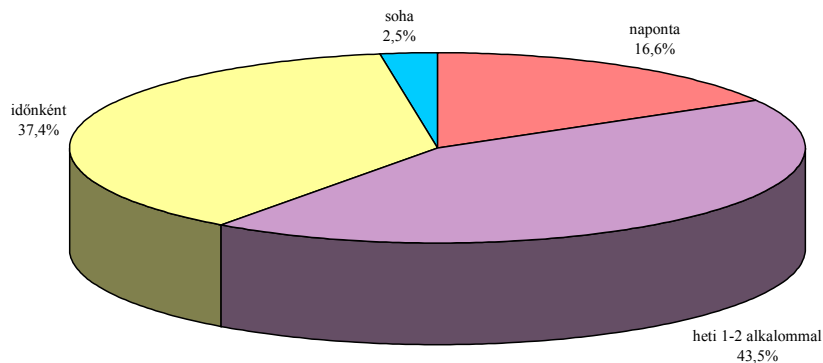
A 23. számú ábra azt mutatja, hogy a felvettek várhatóan milyen formában kívánnak segítséget kérni az elhelyezkedésük során.

23. ábra: Az elhelyezkedéshez nyújtott segítség formáinak megoszlása

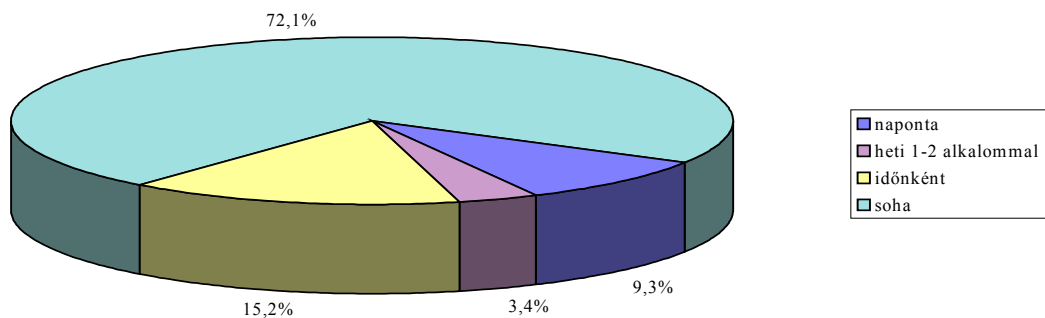
VII. Életmód, szenvedélyek

Az életmód és szenvedélyek tárgykörben feltett kérdések segítségével a felvett hallgatók sportolási, dohányzási, alkoholfogyasztási szokásait, valamint a különböző drogokhoz való viszonyukat próbáltuk feltérképezni. A 24. számú ábra a felvett hallgatók sportolási szokásait mutatja.

24. ábra: A felvett hallgatók sportolási szokásai

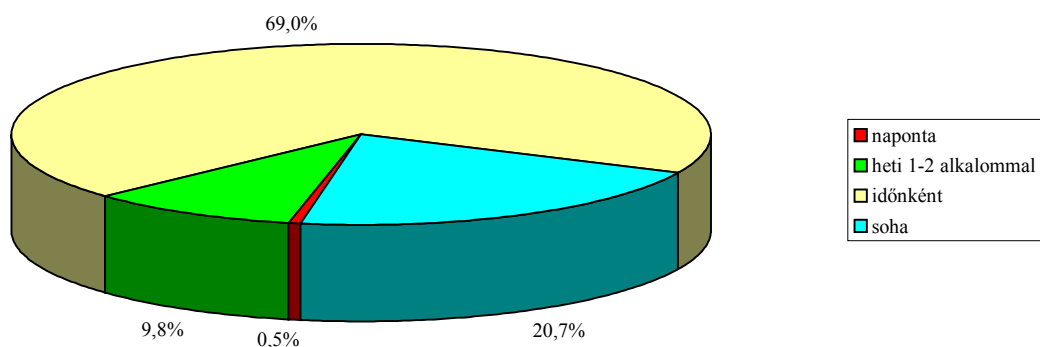
A 25. számú ábra a felvett hallgatók dohányzási szokásait szemlélteti. A dohányzás gyakorisága és a szülők lakhelye elemzése során az állapítható meg, hogy a községekből érkező elsőéves hallgatók az átlagnál kisebb arányban dohányoznak.

25. ábra: A felvett hallgatók dohányzási szokásai

A kábítószer-fogyasztással kapcsolatban a válaszadók 9,8%-a nyilatkozott úgy, hogy már kipróbált valamilyen drogot. Karonkénti vizsgálatban a drog kipróbálók aránya a Gépészmérnöki Karra felvetteknél (12,7%), valamint a műszaki menedzsereknél (11,6%) volt a legnagyobb. Lakhely szerint a budapestiek 13,1%-a próbált már ki valamilyen kábítószer. A drog kipróbálás és a dohányzási szokások összefüggését vizsgálva megállapítható volt, hogy a valamilyen drogot kipróbálók jellemzően az átlagosnál nagyobb arányban dohányoznak rendszeresen. A válaszadók 69,4%-a még soha nem próbált ki semmiféle kábítószer, és soha nem is dohányzott. A drogokat már kipróbáló hallgatók több mint kétharmada fogyasztott füves cigit, azonban sajnos közel 10%-uk már keményebb kábítószerrel is kísérletezett (speed, LSD, kokain). Érdekes megemlíteni, hogy a 94 érintett több mint egyféle (1.3) drog használatát jelölte meg.

A válaszadók alkohol-fogyasztási szokásait szemlélteti a 26. számú ábra.

26. ábra: A felvett hallgatók alkohol-fogyasztási szokásai

A szeszes ital fogyasztás lakhely szerinti vizsgálata során szembetűnő, hogy a kisvárosból érkezettek arányaiban nagyobb (14,7%) a heti 1-2 alkalommal történő alkohol-fogyasztás. Kiemelendő továbbá, hogy a községekből érkezettek 28,4%-a soha nem fogyaszt alkoholt. Az alkohol-fogyasztás és a szülők foglalkozásának vizsgálata során megállapítható volt, hogy a szellemi foglalkozású (vezető-alkalmazott) apák gyerekeinél arányaiban nagyobb a rendszeresnek mondható szeszesital fogyasztás.

A kérdőív végén a felvett hallgatókat az alkohol- és kábítószer-veszélyeztettségi érzésükről kérdeztük meg.

A felvett hallgatók 3,6%-a érzi magát veszélyeztetve az alkohol miatt. Különösen érdekes, hogy a naponta alkoholfogyasztók közül senki sem, míg a heti 1-2 alkalommal szeszesitalt fogyasztók 10%-a érezte magát veszélyeztetve.

A 920 válaszadó közül 37 fő nyilatkozott úgy, hogy veszélyeztetve érzi magát valamilyen kábítószer miatt, érdekes, hogy közülük 32 fő még nem próbált ki soha semmilyen drogot. Ezen adatok is alátámasztják, hogy szervezett rendszer keretében szükséges a hallgatók életviteli és mentális problémáival törődni, mely rendszer kialakítása a Diáktanácsadóban jelenleg is folyamatban van.

VIII. Összefoglalás

A felmérés részletes elemzése után összegzésként megállapítható, hogy az 1999-ben felvettektől összegyűjtött adatok számos, az egyetem számára hasznos információkat tartalmaznak, melyek segítségével lehetőség nyílik a felvett hallgatók pályaválasztásuk körülményeinek és szociális helyzetének részletesebb megismerésére.

A következőkben a felmérés leghasznosabb következtetéseit és megállapításait ismertetjük a kérdések sorrendjében.

Mindkét szülő esetén a felsőfokú végzettségük aránya a legmagasabb. A szülők foglalkoztatási adatai alapján az apák fele szellemi munkakörben, míg az anyák több mint kétharmada szellemi munkakörben, főként szellemi alkalmazottként dolgozik. Ez hasznos információ lehet a jelentkezők létszámának érdekében végzendő propagandatevékenység során

A műszaki végzettségű szülők gyermekei szívesen választják a műszaki pályát, ami összhangban van az 1998-ban végzett mérnökökkel készített felmérés eredményeivel.

A felvett hallgatók 71%-a gimnáziumi érettségivel érkezik egyetemünkre, azonban a Gépészmérnöki és Építőmérnöki Karra felvettek esetén jelentős számú hallgató érkezik szakközépiskolából, illetve technikus oklevéllel. A pályaválasztással kapcsolatban általánosan megállapítható, hogy az ideérkezők többsége a középiskola I. és II. éve során határozza el továbbtanulása irányát. A fiúk a lányoknál korábban döntenek tanulmányaik folytatásának irányáról, formájáról.

Nemcsak a pályaválasztási szokások, hanem az egyetem presztízse miatt is fontos, hogy hányadik helyen jelentkeznek a diákok egyetemünkre. Jellemző, hogy -két kar kivételével (Vegyészmérnöki Kar, GTK)- a felvettek 90%-a első helyen jelöli meg a jelentkezési lapon a BME-t.

A felmérés eredménye alátámasztotta, hogy az egyetemi Nyílt Napra szükségük van a középiskolás hallgatóknak: a felvettek 55%-a eljött a rendezvényre és egyúttal elsődleges információs forrásként használta a Nyílt Napra készült egyetemi kiadványt. A kiadvány hasznossága alapján célszerű lenne minél szélesebb körben terjeszteni a középiskolások körében.

A felvett hallgatók szociális helyzetével kapcsolatban érdemes kiemelni, hogy többségük kollégiumban vagy szüleikkel lakik az egyetemi éveik alatt és tanulmányaik végzése során szülői támogatásra számít. A megkérdezettek mintegy 60%-a tervez munkavállalást egyetemi éveik alatt. Érdekes, hogy a rokonoknál lakó hallgatók számíthatnak legkevésbé családi támogatásra, amivel összhangban van, hogy körükben legmagasabb (70,3%) a munkavállalási szándék.

A tanulmányokkal kapcsolatos elvárások közül a válaszadók több mint 40%-a a pénzügyi, jogi, szervezési és kommunikációs ismeretek fontosságát emelte ki, ami mutatja, hogy már az egyetemre jelentkezők is tisztában vannak azzal, hogy a munkáltatók elvárásai között ez fontos szempont. A válaszadók közel egyharmada jelölte meg legfontosabb elvárásaként a szakmai problémák megoldására való felkészítést, és meglepő, hogy csak alig egyötödük a gyakorlati ismeretek átadását. A szakmai problémák megoldásának fontossága a szak képzéseinek megfelelően a matematikus és a mérnök-fizikus szakra felvettek esetén volt kimagasló.

A felvett hallgatók több mint 90%-a ítélte szükségesnek későbbi munkavégzéséhez az angol nyelvet, amit bizonyít az is, hogy a legtöbben (55%) e nyelvből rendelkeznek állami nyelvvizsgával. Pozitívként kell megemlíteni, hogy a felvettek átlagosan több mint egy idegen nyelv ismeretét tartották hasznosnak, ez különösen igaz a műszaki menedzser, a műszak informatika és az építészmérnök szakra felvettekre.

Az egyetemre felvett hallgatók -mint az a diáktanácsadással foglalkozó kérdések elemzése során kiderült- leginkább a középiskolai módszerekhez képest megváltozó tanulmányi követelményektől és az új tanulási módszerektől tartanak. Jelentős azoknak a száma is, akiknek nehézséget okoz a tanulmányok végzése közben jelentkező anyagi bizonytalanság és az új környezetbe kerüléssel összefüggő problémák. Ez utóbbi a pszichológiai-életviteli tanácsadás szükségességére hívja fel a figyelmet. A felvett hallgatók a zökkenőmentes beilleszkedésük érdekében a képzéssel, az egyéni tantervek összeállítása során, és a tanulási módszerek megismerésével kapcsolatban várnak segítséget az Egyetemtől, ami természetesen összefügg a megváltozott képzési rendszer és az újfajta követelmények okozta félelmükkel. Az eredmények egyértelműen alátámasztják a tanulmányi tanácsadás szükségességét.

A felvett hallgatók több mint 90%-a jelezte, hogy az elhelyezkedéséhez segítségre számít az egyetemtől. A legnagyobb igény a foglalkoztató cégek megismerése iránt mutatkozik, mely megerősíti a jelenleg előkészítés alatt álló munkáltatók közötti felmérés szándékának helyességét. Az elhelyezkedéshez nyújtott segítségek kategóriái a Karrier Központ profiljának kialakítása során adnak fontos információt.

A hallgatók életmód-vizsgálata során megállapítottuk, hogy 60%-uk rendszeresen sportol, több mint 70%-uk még soha nem dohányzott, 10%-uk fogyaszt rendszeresen szeszes italt és tizedük próbált már ki valamilyen drogot. A válaszadók 4-4%-a érzi magát veszélyeztetve az alkohol és a kábítószer miatt. Ezen adatok is alátámasztják, hogy az Egyetemnek a hallgatók életviteli-mentális problémáival szervezett rendszer keretében szükséges foglalkozni, mely kialakítása a Diáktanácsadó feladata.

A felmérés eredményei is megerősítik, hogy stratégiailag helyes elképzelés volt a Diákközpont keretein belül létrehozni a Karrier Központ (karrier-tanácsadás), Támpont (tanulmányi tanácsadás) és Holtpont (mentális-életviteli tanácsadás) egységeket, amelyeket folyamatosan fejleszteni kell a felvett és végzett hallgatók, valamint a munkáltatók véleményét is figyelembe véve.

Az elkészített felmérés utolsó megállapításaként ki kell emelnünk, hogy a felmérés első alkalommal történő elkészítése miatt csak egyetlen adathalmazból nyerhető információkat tudtuk bemutatni, ami sajnos nem tette lehetővé stratégiai tervezést segítő trendek, tendenciák felismerését. Ezek megállapításához a jelen felméréshez hasonló, azonos feltételek alapján kiválasztott célcsoportok adatsoraira lenne szükség. Ennek érdekében javasoljuk, hogy a most végrehajtott felmérést megfelelő gyakorisággal (1-2 évente) ismételjük meg, sőt szerintünk a felmérés eredményeit érdemes lenne összehasonlítani a végzett hallgatók felmérési eredményeivel. Ezáltal lehetőség nyílik az egyetem személyiség-, életmódformáló hatásainak feltérképezésére.

Tartalomjegyzék

I. A felmérés készítése.....	1
1. Kérdezési technika.....	1
2. A kérdőív.....	1
3. A felmérés eredményessége, reprezentativitása.....	1
II. Család.....	4
III. Pályaválasztás.....	7
IV. Lakhatás, szociális helyzet.....	12
V. Tanulmányok, vélemények, továbbképzés.....	14
VI. Diáktanácsadás, karriertervezés.....	17
VII. Életmód, szenvedélyek.....	21
VIII. Összefoglalás.....	23
Melléklet	